

Rızık, Allah Subhanehu ve Teala'dandır; Onu Talep Etmek İçin Çalışmak İse Şer'i Bir Vaciptir

Maddi tüketim çağında; kazanç talep etmek için çaba göstermek ile İslam davetini taşımak gibi diğer şer'i vacipler arasında denge kurma konusunda birçok soru gündeme gelmektedir. İslam, ekonomik ilişkilerimize nasıl bakmaktadır? Acaba bizi Allah Subhanehu ve Teala'nın rızasını arama gayemizden alıkoyacak mı? Peki bu zorlu ekonomik şartlarda, geçim gereksinimlerini karşılamak için çalıştığımızda Allah Subhanehu ve Teala'yı öfkelen-dirmiş olur muyuz? Ekonomik ilişkilerimizde günah yönünde bir baskıya maruz kaldığımızda, İslam'ın sunduğu çözüm nedir? Madem ki rızık, Allah Subhanehu ve Teala tarafından yazılmış ve takdir edilmiştir, o halde neden bu kadar çok çalışıyoruz? Gelin aşağıdaki hususları bir düşünelim:

Birincisi: Ekonomik ilişkiler (muameleatlar) Allah Subhanehu ve Teala'nın rızasını kazanmak için olmalıdır: Namaz gibi ibadetlerin gayesi, Allah Subhanehu ve Teala'nın rızası için olduğu gibi, ekonomik ilişkiler de dahil olmak üzere muameleatların gayesi de Allah Subhanehu ve Teala'yı razı etmek için olmalıdır. Subhanehu'nun rızasına ise; şirketlerin kuruluşları, kira ve ölü toprağın tarım için ihya edilmesiyle ilgili hükümler de dâhil olmak üzere O'nun emirlerini uygulayarak nail olabiliriz. Zira İslam; Allah Subhanehu ve Teala'nın rızasını sadece bireysel ibadet ritüelleriyle sınırlayan laik bir din değildir.

Üçüncüsü: Maddi kıymet, kâr ve ücreti de içermektedir: Allah Subhanehu ve Teala'nın rızasını arama gayesine ek olarak İslam; ister maddi bir kâr isterse bir ücret olsun ekonomik ilişkilere dair hükümlerde, maddi kıymetin talep edilmesine izin vermiştir. Zira İslam, Müslümanları, kazanç talep etmek ve çalışmak gibi şer'i vacipten yüz çevirmeye davet eden bir ruhbanlık dini değildir.

Üçüncüsü: İcare, maddi kıymet için olur bu da ücrettir: kiralama sırasında İslam bize, ücret konusunda anlaşılmasını emretmiştir. Zira Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: إِذَا اسْتَأْجَرْتَ أَجِيرًا فَأَعْلِمْهُ أَجْرَهُ "Bir işçi çalıştırırsan ona vereceğin ücreti bildir." [Nesai rivayet etti] Dolayısıyla icare-kiralama, gayesiz ya da boşuna değildir. İşçiye hak ettiği ücretin verilmesi gerekir; aksi takdirde Allah Subhanehu ve Teala onun hasmı olur. Zira Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: قَالَ اللَّهُ: ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: رَجُلٌ أُعْطِيَ بِي ثُمَّ غَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى "Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: Kıyamet günü ben şu üç sınıf insanın hasmıyım: Benim adıma bir sözleşme yapan sonra da ah-dini terk eden, hür bir kimseyi köle diye satıp parasını yiyen, bir adamı ücret karşılığı çalıştırıp ondan faydalandığı halde ücretini vermeyen kimse." [Buhari rivayet etti]

Dördüncüsü: Ölü araziyi ihya etmek, maddi kıymet elde etmek içindir ki bu da orada ekilen şeylerin mülkiyetidir: Tarımda İslam, ölü arazinin ihya edilmesi ve ekilmesi yoluyla elde edilen kazançta somutlaşan maddi kıymete izin vermektedir. Zira Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: مَنْ أَحْيَا أَرْضًا مَيْتَةً فَهِيَ لَهُ "Kim ölü bir araziyi ihya ederse (canlandırır) o onun olur." [Ebu Davud rivayet etti] Buna göre Hilafet

Devletinde, ölü bir araziye ihya eden kimse, onu ektiği sürece o arazinin sahibi olur. Hilafet ayrıca bağışlar ve hibeler yoluyla da arazinin ihya edilmesine yardımcı olacaktır.

Beşincisi: Ticarete maddi kıymet kârdır: Sanayi ve ticarete İslam; şirketler kurulmasını mubah kılmıştır ki böylece Müslümanlar, bu çalışma kapsamında kârda somutlaşan maddi bir kıymet gerçekleştirebilsinler. Şirket türleri şunları kapsamaktadır: İnan şirketi, ebdan şirketi, mudaraba şirketi ve müfâvada şirketi. Mudârabe şirketi konusunda, Abdürrezzak "el-Câmi" adlı eserinde İmam Ali Radiyallahu Anh'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: **الْوَضِيعَةُ عَلَى الْمَالِ، وَالرَّيْحُ عَلَى مَا اصْطَلَحُوا عَلَيْهِ** **"Zarar malların (miktarına), kâr da üzerinde anlaştıkları şartlara göredir."** Dolayısıyla şirkete ortak olan Müslüman, kâr elde etmeyi ve üzerinde anlaşmaya varıldığı üzere kendi payını düşeni almayı arzular; aynı şekilde bu da maddi bir kıymettir.

Altıncısı: Rızık, Allah Subhanehu ve Teala'dandır; onu talep etmek için çalışmak ise şer'î bir vaciptir: Allah Subhanehu ve Teala şöyle buyurmuştur: **إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ** **"Şüphesiz Allah, dilediğini hesapsız olarak rızıklandırır."** [Al-i İmran 37] Yani rızık, Allah Subhanehu ve Teala'dandır demektir. İşte bu, rızık peşinde koşarken harama düşmememizi garanti eden huzur verici bir hakikattir. Aynı zamanda bizler, ekonomik ilişkilere girdiğimizde, ihmalkâr olmayıp maddi kıymeti elde etmeye özen göstermeliyiz. Yani boş işler yapmamalıyız ve rızık Allah Subhanehu ve Teala'dandır bahanesiyle tembel ve ağırdan alan kimseler de olmamalıyız. Evet, rızık sadece Allah Subhanehu ve Teala'dandır, ancak kazanç talep etmek için çalışmak da Allah Subhanehu ve Teala'nın bir emri olup bunun ihmal edilmesi caiz değildir.

Dolayısıyla hepimiz, kazanç talep etmeye dair emri, bizzat rızıkın hakikatini anlama ışığında kavramalıyız. Zira Allah Subhanehu ve Teala şöyle buyurmuştur: **هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ تَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ** **"Yeryüzünü size boyun eğdiren O'dur. Şu halde yerin omuzlarında (üzerinde) dolaşın ve Allah'ın rızıkından yiyin."** [Mülk 15] Ve Subhanehu ve Teala şöyle buyurmuştur: **فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ** **"Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan isteyin."** [Cuma 10]

Yedincisi: Müslümanlar üretken oldukları gibi onların toplumları da üretkendir: Allah Subhanehu ve Teala'nın razı olduğu şeylere bağlı kalarak maddi kıymet elde etmek, Müslümanın şahsiyetini üretken bir şahsiyet hâline getirir. Çünkü o, Allah Subhanehu ve Teala'nın rızasını kazanmak için ailesinin temel ve lüks ihtiyaçlarını karşılamak üzere çaba gösterir. Ayrıca o; umursamaz bir şekilde krediler alan, düşünmeden ve tedebbür etmeden sadaka isteyen tembel ve ağırdan alan bir kişi değildir. Maddi kıymete gösterilen bu ilgi; İslami toplumu zengin, refah ve güçlü bir toplum haline getirir; böylece fakirlerin, muhtaçların ve borçluların ihtiyaçları kolaylıkla karşılanır. Nitekim Hilafet döneminde İslam beldeleri, ulaştıkları büyük maddi ilerleme sebebiyle bir hayranlık konumundaydılar.